موسى جارالله.

مائده

انسانلرڭ طعاملری مائدهلری حقنده قران كريمڭ آيت كريمهلرينی اسلامڭ تعليملرينی حكملرينی اجتهاد يوليله بيان ايدر كتابدر. ذبيحه مسئلهلرينیده نهائی قطعی صورتده حل ايدر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Бигиев, Муса

Маидә [Накрытый стол]

[Зәбихә һәм хитән]

[Жертвоприношение и обрезание]

Из фондов Российской национальной библиотеки

Татар.
4L 1040

«هو الذی خلق لکم ما فی الارض جمیعا.»
(سورة البقره - ۲۹)

«فانشأ نا لکم به جنات من نخیل واعناب لکم فیها فواکه کثیره. ومنها تأکلون.»
(المؤمنون - ۱۹)

«والانعام خلقها. لکم فیها دفء ومنافع ومنها تأکلون.»
(النحل - ۵)

ذَبِیحَهْ

هَمْ

خِتَانْ

۱۹۱۳ سنه ده نویابر ۲٦ ده دولت دوماسنه ذبیحه حقنده اوڭ دەپوتاتلر طرفندن ویرلمش لائحه برکەسنده، روسیا مسلمانلرینڭ ۱۹۱٤ سنەده ذبیحه مسئلەلرنده حرکتلری مناسبتیله؛ همده طعام، ذبیحه حقنده کتب فقهیەده همان حل قیلنماش مسئلەلری حل ایتمك امیدیله، شو کتاب موسی جارالله قلمیله یازلدی.

Тип. **М-А. Максутова.** СПБ., Басковъ пер., д. 34.

Инв. № ...

١٠١٥

بسم الله الرحمن الرحيم

«یسألونك ما ذا احل لهم.
قل احل لكم الطیبات.»
(المائده - ٤)

طعام

انسانڭ مائده‌سنده طعام کبی شراب کبی اڭ ضروری حاجتلرینه دائر غایت مهم سوالڭ اڭ حکیمانه اڭ جامع جوابی قران کریمڭ مائده‌سنده، ٤ نچی آیت کریمه‌ده عنایت الهیه لسانیله بیان قیلنمشدر.

مائده سوره‌سنده، ٣ نچی آیت کریمه‌ده اون بر محرم تفصیل قیلندقدن صوڭ، انسان لسان حالیله ده حلال شیلری البته استفسار ایده‌چك ایدی.

بوڭا کوره، جواب اولمق اوزره اینمش آیت کریمه ده قران کریم حلال شیلری طیبات کلمه‌سیله اجمال قیلوب، حرامڭ حراملغنه حلالڭ حلاللگنه سبب اولمش وجهلری‌ده لسان اعجازله بیان ایتمش اولدی. چونکه حلالڭ حلاللگی طیب اولمق صفتیله اولور ایسه، حرامڭ حراملغی البته خبیث اولمق صفتیله اولور.

قران کریمده شو حقیقت متعدد آیت کریمه‌لرده مؤمنلرڭ نظرینه عرض قیلنمش ایدی:

«یا ایها الذین آمنوا کلوا من طیبات ما رزقناکم. واشکروا لله ان کنتم ایاه تعبدون» (سورة البقره - ١٧٢)

Инв. № 32621

یعنی: یگز سزه احسان قیلنمش رزقلردن یالگز طیبلرینی. طعامگزی یالگز طیباته حصر قیلگز.

«یا ایها الذین آمنوا لا تحرموا طیبات ما احل الله لکم. ولا تعتدوا ان الله لا یحب المعتدین. وکلوا مما رزقکم الله حلالا طیبا.» (المائده ـ ۸۷)

یعنی: الله سزه حلال ایتمش طیباتی تحریم ایتمه‌گز. طیباتی حرام ایتمك خبائثی حلال ایتمك کبی اعتدا اولور. معتدیلری الله سه‌ومز. حلال اولمق اوزره سزه الله احسان ایتمش رزقلری ییگز.

معناسی: طیب اولور ایسه، حرام ایتمك ممنوعدر. خبیث اولور ایسه تناول ایتمك ممنوعدر.

«قل من حرم زینة الله التی اخرج لعباده والطیبات من الرزق. قل هی للذین آمنوا فی الحیاة الدنیا خالصة یوم القیامه... (الاعراف ـ ۳۲)

یعنی: کیم حرام ایده بیلور اللهك او زینتلرینی که بنده لرینه ویرمش؟ کیم حرام ایده بیلور رزقك او طیبلرینی که بنده‌لرینه الله احسان ایتمش؟ قیامت‌ده هیچ بر مواخذه‌سی اولمامق اوزره او طیباتدن او زینتدن اهل ایمان استفاده ایدر.

اگر ده طیباتك حراملغی، یاخود حرامك طیبلگی ممکن اولسه ایدی؛ کیوم کبی زینتلری، آزق کبی حلال رزقلری ترك ایتمك حادثه‌سنده او قدر جزالتلی خطاب الهی نازل اولماز ایدی.

«یأمرهم بالمعروف وینهاهم عن المنکر، ویحل لهم الطیبات ویحرم علیهم الخبائث، ویضع عنهم اصرهم والاغلال التی کانت علیهم.» (الاعراف ـ ۱۵۷).

اولگی امتلر حقنده اسلامیتك بویوك اهمیتلرینی قران کریم شو آیت کریمه ده صایار ایکن، اك بویوك اوچ اهمیت آرا سنده، هر طیبك حلاللگی، هر خبیثك حراملغی ده ذکر قیلنمشدر.

شریعت اسلامیه ده هر طیب حلالدر؛ حراملق یالگز خبیثلك صفتیله اولور. اما اولگی امتلرك بعضلری طیباتك بعضلرینی یاخود اکثرینی اوزلرینه تحریم ایدرلر ایدی. مثلا: هندك برهمنلری

Из фондов Российской национальной библиотеки

بودیلری کبی، نصرانیتڭ راهبلری کاهنلری کبی، بوتون یهودیلر کبی.

بر وقت نبی محترم یعقوب، اوزینڭ خستەلگندن دوالانمق قصدیله اولسه کرک، طبیبلرڭ اشارەسیله، تەوه ایتی، تەوه سوتی کبی بعض طعاملری اوزینه حرام ایتمش ایدی.

«کل الطعام کان حلا لبنی اسرائیل الا ما حرم اسرائیل علی نفسه من قبل ان تنزل التوراة.» (آل عمران - ۹۳).

تفسیری: توراتڭ نزولندن ایلک، یعنی نوحڭ ابراهیمڭ شریعتلرنده، هربر طعام اسرائیل اوغللرینه حلال ایدی. درست، اسرائیل اوزی یالگز اوزینه بعض طعاملری حرام ایتمش ایدی. خستەلك حسبیله تحریم قیلنمش طعام نبی محترم اسرائیلڭ اوزینەده بالالرینەده البته حلال ایدی.

حمیه اصولیله (دیەت) یولیله یا خود نذر طریقیله بر شی موقت صورتله البته حرام اولا بیلور. لکن اویله حرمت موقت اولور؛ خسته انسانڭ یالگز اوزینه منحصر قالور. اما اسرائیلڭ اوغللری، اوزلرینڭ بویوك بابالری اسرائیله احترام زعمیله اولسه کرك، تەوه ایتلرینی تەوه سوتلرینی، بر سنت اسرائیلیه اولمق اوزره، اوزلرینەده تحریم ایتدیلر. شو تحریم، مرور زمان برکەسندە، بر سنت ملیه اولمق درجەسنەده ایرشدی. اوّلده اوزلرینڭ اختیارلریله التزام قیلنوب، دوام برکەسیله سنت ملیه اولمش تحریم - عاقبت، سماوی شریعتڭ فرمانیله یهودلره الزام قیلندی.

بر امتڭ سنت ملیەسندە، عادت قدیمەسندە دینی یا اجتماعی بر ضرر بولنماز ایسه، شریعت سماویه اویله سنتلری اویله عادتلری اقرار ایده بیلور. سماوی شریعتڭ اکثر حکملری امتڭ گوزل عادتلرندن، مصلحتی وار عرفلرندن نسخەدر. بعضا امتڭ التزامنەده متفرع اولور. یعنی بر امت اوزینڭ اختیاریله اوزینه بر عادتی التزام ایدر ایسه، او عادتده بویوك بر ضرر بولنمادقچه، سماوی شریعت اویله عادتلره مساعده ایدر. یهودلرڭ شریعتلرنده بویله حاللرڭ شاهدلری چوقدر. یهودلر حقنده تەوه ایتلرینی تەوه سوتلرینی تحریم مسئلەسیده بوڭا بر گوزل شاهددر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

النساء سورەسندە (١٦٠) نچی آیت کریمەدە قرآن کریم بویورمش:

«فبظلم من الذین هادوا حرمنا علیهم طیبات احلت لهم.»

یهودلرە حلال قیلنمش طیباتی، اوزلرینڭ التزاملرینە کورە، یهودلرە حرام قیلدق. طیباتی تحریم ایتمك بزم حکمت الهیەمزە مناسب دگل ایسەدە، بر امتڭ التزام قیلنمش عادتلرینی اقرار ایتمك طریقیلە، او طیباتی یهودیلرە حرام ایتدك. ـ طارلانمق، تشدد اولمق جهتیلە یهودلرڭ التزاملری ظلم ایدی. بوڭا کورە، شارعڭ تحریمیدە عقوبت اولدی.

الانعام سورەسنڭ ١٤٦نچی آیت کریمەسندە قران کریم بویورمش:

«وعلی الذین هادوا حرمنا کل ذی ظفر. ومن البقر والغنم حرمنا علیهم شحومهما الا ما حملت ظهورهما او الحوایا او ما اختلط بعظم. ذلك جزیناهم ببغیهم. وانا لصادقون.»

یعنی: یهودیلرڭ بغیلرینە ظلملرینە جزا اولمق اوزرە، شو طیباتی یهودلرە حرام ایتدك. یوقسە، او طیبات نوحڭ ابراهیمڭ شریعتلرندە یهودیلرە حلال ایدی.

شو ایکی آیتڭ دلالتنە کورە، امتڭ التزاملرینە تشددلرینە عقوبت اولمق اوزرە، طیبات تحریم قیلنە بیلور. اویلە صورتلردە حراملق خبیث اولمق صفتیلە اولماز، بلکە عقوبت هم جزا اولمق طریقیلە اولور.

بزم شریعت اسلامیەدە عقوبت طریقیلە تحریم یوقدر. اسلامیتدە حراملغڭ سببی یالگز خبیثلکدر. هر حرام البتە خبیث اولور.

بر شی انسانڭ یا بدننە یا دیننە ضرر ویرە بیلور ایسە، او شی خبیث اولور. میتە خبیثدر، قان خبیثدر؛ چونکە انسانڭ بدننە ضرر ویرە بیلور. طاغوتلرڭ برینە قربان قیلنمش حیوان خبیثدر؛ چونکە انسانڭ دیننە توحیدینە ضرر ویرور.

هر خبیث حرامدر. تحریم ـ یا بدننە یا دیننە ضرر ویرە بیلور شیلردن انسانی حمایە ایتمك صاقلامق ملاحظەسنە مبنیدر.

هر حلال طعام البتە طیب اولور، پاك اولور.

بر شی انسانڭ بدننە یا غدا یا دوا اولا بیلوب، هیچ بر جهتلە ضرری بولنماز ایسە، او شی عرف قراندە طیب اولور.

Из фондов Российской национальной библиотеки

«طیب» لكده ایکی معنی معتبردر: ۱) غذالق یا دوالق جهتیله فائده‌سی بولنمق، ۲) هیچ بر جهتله ضرری بولنمامق.

شو ایکی معنایی جمع ایدن هر بر طعام البته طیب اولور. قران کریم‌ده حلال قیلنمش طیباتی تعریف ده اڭ طوغری طریق اڭ طوغری میزان شودر.

قران کریم‌ده طعام خصوصنده ذکر قیلنور طیباتی خبائثی تعریف ایدرلر ایکن، بزم فقیهلرڭ اکثری عربلرڭ طبیعتلرینی اشتهالرینی ذوقلرینی اساس ایتمشلر. طیبات، خبائث کلمه‌لری عربی اولدقدن صوڭ، معنالرینی تعیین ایتمك عربلرڭ ذوقلرینه تابع اولمق گویا لازم ایمش. عربلرڭ ذوقلری بر طعامی خوش کورر ایسه، او طعام طیب اولور؛ اگرده عربلرڭ طبیعتی بر طعامدن نفرت ایدر ایسه، او طعام خبیث اولور. فقیهلرڭ تعریفلری شودر.

درست، طیبات، خبائث کلمه‌لری عربیدر. عربی کلمه‌لرڭ معنالری عربلرڭ عرفیله عربلرڭ فهمیله تعیین قیلنور. لکن مفهوم معنالرڭ فردلرینی مصداقلرینی تعیین‌ده یالگز عربلرڭ ذوقلری اشتهالری حاکم اولماسه کرك. بوتون انسانیت دنیاسنه شریعت اولمق اوزره اینمش قران کریمڭ حکملرینه یالگز بدویت دنیاسنده عمر ایدر عربلرڭ ذوقلری اساس اولماسه کرك.

طیباتی، خبائثی تعیین ده بر میزان لازم ایسه، صاغ انسانڭ سالم طبیعتی میزان اولا بیلور. انسانڭ بدننه غذا یا دوا اولا بیلوب، هیچ بر جهتله ضرری بولنماز ایسه، اویله طعام طیب اولور؛ بوڭا کوره، البته حلال اولور. اگرده انسانڭ یا بدننه یا دیننه ضرر ویره بیلور ایسه، خبیث اولور؛ بوڭا کوره البته حرام اولور.

درست، یر یوزنده بولنور بوتون اشیا: معادن، نباتات، حیوانات - انسانڭ انتفاعی ایچون خلق قیلنمشدر. بوتون اشیا اللهڭ احسانیله انسانلره تملیك قیلنمش کبیدر. هر انسان هر شیدن البته استفاده ایده بیلور. هر شی‌ده اصل - اباحه‌در؛ هر شی‌ده اصل حلاللكدر.

درست، شو اساس اسلامیت‌ده اڭ معتبر غایت صاغلام بر اساسدر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

یر یوزنده انسانیتنڭ خلیفه‌لگنه مترتب بر ضروری نتیجه‌در. قرآن کریمڭ متعدد آیت کریمه‌لریله ده تأکید قیلنمش بر حقیقتدر:
«هو الذی خلق لکم ما فی الارض جمیعا.» (سورة البقره – ۲۹)

شو حق اساسی اعتبار قیلوب، بزم فقیهلر «والاصل فی جمیع المطعومات حل اکلها لان الاعیان مخلوقة لمنافع العباد. الا ما استثناه الشارع. مثل الخمر والمیته.» دیمشلر.

بن ده شو اساسی، حقیقت اولمق اوزره، البته قبول ایدرم. درست، بوتون اشیا انسانڭ ملکیدر، انسانڭ انتفاعی ایچون خلق قیلنمشدر. انسان هر شی‌ده تصرف ایده بیلور؛ هر شیدن استفاده ایده بیلور. بوڭا کوره، طعاملرڭ مأکولاتڭ هر برندن انسان استفاده ایدر، انتفاع ایدر. لکن استفاده یوللری انتفاع طریقلری یالڭز آشامق ییمك، اکل ایتمك دگلدر. مثلا آغو انسانڭ ملکیدر؛ آغودن زهردن انسان استفاده ایده بیلور. لکن ییوب، اوزینی تلف ایتمك یولیله دگل؛ بلکه فائده‌سنده قوللانمق طریقیله استفاده ایدر.

طبیعت‌ده فائده‌سز، فضله شی یوقدر. حکمت الهیه اللری، طبیعتی ایجاد ایدر ایکن، صنعت ده هیچ بر وقت خطا ایتمه‌مش؛ الوهیت تدبیرلرنده هیچ بر وقت عبث بولنمامش. بوڭا کوره، یر یوزنده بولنور شیلرڭ هر برنده البته بر فائده بر حکمت واردر.

هر بر شی، اوزینڭ فائده‌سنده استعمال قیلنمق شرطیله، انسانڭ انتفاعی ایچون خلق قیلنمشدر. هر بر شی، اوزینڭ فائده‌سنده استعمال شرطیله، مباحدر. زهر مباحدر، انسان زهردن ده استفاده ایده بیلور؛ لکن ییمك یولیله دگل؛ چونکه زهرلری ییمك فائده ویرمز، بلکه انسانڭ وجودینی تلف ایدر.

هر شیدن هر طعامدن انتفاعڭ حلاللگی – عمومیتله اکلڭ حلاللگنه اساس اولاماز. چونکه انتفاع یوللری یالڭز اکل خصوصلرینه منحصر دگلدر. بوڭا کوره، فقیهلرڭ «والاصل فی جمیع المطعومات والمأکولات حل اکلها الا ما استثناه الشارع.» سوزلری درست اولاماز.

درست، هر شی‌ده اصل – اباحه‌در. یعنی فائده‌سیله استفاده

منفعتیله انتفاع هر شی ده جائزدر . لکن انتفاعنڭ جوازی اکلنڭ ده جوازینی لازم ایتمز . اکلنڭ حرمتی انتفاع حرمتنه ده دلیل اولماز . مثلا: زهر ییمك حرامدر ؛ لکن وار ایسه ، فائده‌لرندن استفاده حلالدر . لاشه ییمك حرامدر ؛ لکن ییمکدن باشقه خصوصلرده فائده‌سی بولنور ایسه ، انتفاع البته جائزدر . سپیرتو ایچمك حرامدر ؛ لکن سپیرتو پاکدر ، فائده‌لرندن استفاده ایتمك جائزدر . عطریات ده ، صنائع ده استفاده قیلنه بیلور .

اباحه ایله ، یعنی انتفاعنڭ حلاللگیله اکل حلاللگی آراسنده تلازم یوقدر . اکلنڭ حراملغیله نجسلك آراسنده ده تلازم یوقدر . هر بر حلالنڭ پاکلگی لازم ایسه‌ده ، هر بر حرامنڭ نجسلگی لازم دگلدر . شو مسئله «افادات الکرام»نڭ ۳ نچی ٤ نچی صحیفه‌لرنده ، ١٤ سطرده نجاستنڭ طهارتنڭ حقیقتلریله برابر ایضاح قیلنمشدر .

اکلی حرام هر بر شیئنڭ نجسلگی حقنده ، هم ده اکلی حرام شیلردن باشقه طریقله‌ده انتفاعنڭ حرمتی مسئله‌سنده فقیهلره بن مخالفت ایدرم . «هر طعام ده اکلنڭ حلاللگی اصلدر» سوزلرینه ده بن اشتراك ایده‌مم .

طعامنڭ ، شریعت اسلامیه نظرنده ، حلاللگی ایچون اوچ رکن اوچ اساس واردر :

١) پاکلك . طبع سلیم نفرت ایده بیلور درجه ده مستقذر اولور ایسه ، او طعام حلال اولماز .

٢) انساننڭ بدننه یا غذا یا دوا اولمق کبی فائده‌سی بولنمق . طعامنڭ مهم رکنی شودر . انساننڭ طعامه احتیاجی ده یالکز شو جهتله‌در .

٣) انساننڭ یا بدننه یا دیننه ضرری بولنمامق .

شو اوچ رکنی حائز طعام طیباتدن اولوب ، حلال اولور .

انساننڭ وجودینه غذا اولا بیلور معدنیات ، نباتات هر بری حلالدر .

«وهو الذی انشأ جنات معروشات وغیر معروشات والنخل والزرع مختلفا اکله والزیتون والرمان متشابها وغیر متشابه . کلوا من ثمره اذا اثمر .» (سورة الانعام ـ ١٤١).

Из фондов Российской национальной библиотеки

«ينبت لكم به الزرع والزيتون والنخيل والاعناب ومن كل الثمرات.» (سورة النحل ـ ١١).

«وما ذرأ لكم فى الارض مختلفا الوانه.» (النحل ـ ١٣).

«فانشأنا لكم به جنات من نخيل واعناب. لكم فيها فواكه كثيرة ومنها تأكلون.» (سورة المومنون ـ ١٩)

«هو الذى خلق لكم ما فى الارض جميعا» (سورة البقره ـ ١٩)

«يا ايها الناس كلوا مما فى الارض حلالا طيبا.» (سورة البقره ١٦٨)

شو معنى‌ده نازل اولمش آيت كريمه‌لرنك آچيق دلالتلريله معدنياتنك نباتاتنك حلالليكلرى ثابت اولمشدر. انساننك بدننه ضرر ويره بيلور معدنيات نباتات البته غذا اولاماز، طيب اولاماز. بوڭا كوره، آيت كريمه‌لرنك عمومنه‌ده داخل اولماز.

انسانلره غذالگى طعاملگى حلال اولمق اوزره قران كريم‌ده ذكر قيلنمش حيوانات يالگز انعام جنسيدر.

«احلت لكم بهيمة الانعام.» (المائده ـ ١)

«ومن الانعام حمولة وفرشا، كلوا مما رزقكم الله.» (سورة الانعام ـ ١٤٢)

«والانعام خلقها. لكم فيها دفء ومنافع ومنها تأكلون.» (النحل ـ ٥)

«وان لكم فى الانعام لعبرة. نسقيكم مما فى بطونها ولكم فيها منافع كثيرة. ومنها تأكلون.» (المومنون ـ ٢١)

«اولم يروا انا خلقنا لهم مما عملت ايدينا انعاما فهم لها مالكون. وذللناها لهم. فمنها ركوبهم. ومنها يأكلون.» (ياسين ـ ٧١ ـ ٧٢)

«الله الذى جعل لكم الانعام لتركبوا منها. ومنها تأكلون.» (المومن ـ ٧٩)

انسانلره ايتلرى حلال قيلنمق اوزره قران كريم‌ده متعدد سوره‌لرده متعدد آيت كريمه‌لرده حيوانات ذكر قيلنمش ايسه‌ده، هر آيت‌ده، نه‌دندر، يالگز انعام ذكر قيلنمشدر.

انعام لسان عرب‌ده ابل، بقر، غنم جنسلرينه خاصدر. قران كريم‌ده «ثمانية ازواج» آيت كريمه‌لرنده انعام تفصيل قيلنور ايكن،

Из фондов Российской национальной библиотеки

یالگز ضأن، معز، ابل، بقر ذکر قیلنمشدر. مائده، حج سوره‌لرنده متعدد آیتلرده هدیلر قربانلر ذکر قیلنمش ایکن، همان یالگز انعام ذکر قیلنمشدر.

بوکا کوره، ایتی حلال حیوانلرنک جنسی فقه مذهبلرینک اکثری نظرنده محدوددر.

آت ایتی حقنده اهل علم قاشنده بویوك اختلاف واردر. اکثریت نظرنده آت ایتی البته حلالدر. سادات مالکیه نظرنده آت ایتی قطعی حرامدر.

خالد بن الولید حضرتلری روایت ایتمش «ان النبی صلی الله علیه وسلم نهی یوم خیبر عن لحوم الخیل.»

شو حدیث ثابت اولسه ایدی، حراملغنه بلکه دلالت ایده بیلور ایدی. لکن حدیث ثابت دگلدر، بلکه منکردر. چونکه خالد بن الولیدنک اسلامی خیبر غزوه‌سندن صوڭ ایدی. بر تقدیر ثابت اولسه‌ده، حرمتنه دلالت ایتمز: چونکه جهاد کونلرنده آتلره احتیاجنک شدتی جهتیله نهی قیلنمش اولمق ظاهردر.

آتلرنک ایتلرینی تحریم ایتمش اهل علم «الخیل لثلاثة فهی لرجل ستر، ولرجل اجر، ولرجل وزر.» سنت قطعیه‌سیله‌ده استدلال ایتمشلر. اگرده آتلرنک ایتلری حلال اولسه ایدی، شارع حکیم «الخیل لاربعة فهی لرجل ستر، ولرجل اجر، ولرجل وزر، ولرجل ذخر.» دیمش اولور ایدی.

آتلرنک ایتلرینی تحریم ایتمش اهل علم «والخیل والبغال والحمیر لترکبوها وزینة.» آیت کریمه‌سیله‌ده استدلال ایتمشلر. آت ایتی حلال اولسه ایدی، آتلرنک منفعتلری بیان قیلنور ایکن، ایتلرینک حلاللگی‌ده ذکر قیلنور ایدی. رکوب ذکر قیلنمش؛ زینت اولمق ذکر قیلنمش؛ لکن ایتلرینک حلاللگی ذکر قیلنمامش.

شو استدلال، شبهه یوق، گوزل هم دقیق استدلالدر. لکن دلالت قطعی دگلدر. چونکه بعض منفعتلردن سکوت ایتمك منفعتلرك انحصارینه دلیل اولماز. یوقسه، یوك یوکلمك منفعتی‌ده حرام اولمق

Из фондов Российской национальной библиотеки

لازم اولور ایدی. آیت کریمه ده مشترك منفعتلرك الڭ بویوکلری ذکر قیلنمشدر. ایتڭ حلاللگی اوچ جنس آراسنده یعنی خیل بغال حمیر آراسنده مشترك منفعت دگلدر، بوڭا کوره ده، ذکر قیلنمامش اولسه کرك.

قران کریم ده آتلرڭ حلاللگی حقنده بر سوز یوق ایسه ده، آتلرڭ حلاللگی اصحاب کرامڭ اجماعیله، قطعی حدیثلرڭ دلالتیله ثابت اولمشدر.

«عن جابر انه قال نهی رسول الله صلی الله علیه وسلم عن لحوم الحمر الاهلیه، واذن فی لحوم الخیل.» متفق علیه.

«وعن اسماء بنت ابی بکر: قالت نحرنا علی عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم فرسا ونحن بالمدینة فاکلناه نحن واهل بیته.» متفق علیه.

«اخرج ابن ابی شیبه بسند صحیح علی شرط الشیخین عن عطاء انه قال لابن جریج لم یزل سلفك یأکلونه. قال ابن جریج قلت لعطاء: اصحاب رسول الله؟ قال نعم!»

شو قطعی نصوصڭ آچیق افادەسنه کوره، آت ایتی البته حلالدر.

اهلی حمار، حدیثلرڭ قطعی نصوصیله، تحریم قیلنمشدر. لکن وحشی حمار حلالدر. صعب بن جثامه، عمیر بن سلمه، ابو قتاده کبی صحابیلرڭ اوزون قصەلری بوتون حدیث کتابلرنده تفصیلاتیله نقل قیلنوب، وحشی حمارك حلاللگی قطعی صورتده منصوص اولمشدر. قران کریمڭ «یا ایها الذین آمنوا لا تقتلوا الصید وانتم حرم.» هم ده «احل لکم صید البحر وطعامه متاعا لکم وللسیارة. وحرم علیکم صید البر مادمتم حرما.» آیت کریمەلرینه وحشی حمار، بلا شبهه، داخلدر. چونکه او وقت صیدڭ الڭ مقبوللری وحشی حمار ایدی.

قویان، طاوشان ایتیده حلالدر.

«عن انس انه قال: انفجنا ارنبا بمر الظهران فسعی القوم فلغبوا.

وادركتها فاخذتها فاتيت بها ابا طلحة فذبحها وبعث بوركها وفخذها الى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقبله.» متفق عليه.

قنفذ، يعنى كرپى ايتى حقنده اختلاف واردر:

«عن عيسى بن نميلة الفزارى عن ابيه انه قال: كنت عند ابن عمر فسئل عن اكل القنفذ فتلا قوله جل ثناؤه «قل لا اجد فيما اوحى الى محرما الاية فقال شيخ عنده سمعت ابا هريرة يقول ذكر عند النبى فقال خبيثة من الخبائث. فقال ابن عمر ان كان رسول الله قاله فهو كما قال. رواه احمد وابوداود.»

شو حديث ثابت اولسه‌ده اولماسه‌ده، قنفذك حراملغى راجحدر. چونكه خبائثى تحريم قران كريمك نصوصيله ثابتدر.

«عن ابن عباس ان النبى صلى الله عليه وسلم نهى عن كل ذى ناب من السباع وكل ذى مخلب من الطير.» رواه الجماعة.

شو معنى‌ده ابو هريره، ابو ثعلبه، على رضى الله عنه حضرتلرندن متعدد حديثلر روايت قيلنمشدر. تشيله يا طرناغيله كون كورر يرتقچ حيوانلرك قوشلرك ايتلرى حرام قيلنمشدر.

«عن جابر: ان النبى نهى عن اكل الهر واكل ثمنها.» رواه ابو داود وابن ماجه والترمذى.

«عن عائشه قالت: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم خمس فواسق يقتلن فى الحل والحرم: الحية، والغراب الابقع، والفأرة، والكلب العقور، والحديا.» رواه احمد ومسلم وابن ماجه والترمذى.

«وعن ام شريك ان النبى امر بقتل الوزغ.» متفق عليه.

«وعن عبدالرحمن بن عثمان القرشى ان طبيبا سأل النبى عن الضفدع يجعلها فى دواء. فنهى النبى عن قتلها. رواه احمد والحاكم.

شو معنى‌ده وارد اولمش حديثلرك آچيق افاده‌لرينه كوره، يرتقچ قوشلرك، يرتقچ حيوانلرك، حيه فاره كبى حشراتك ايتلرى حرامدر. شافعى، حنبلى حنفى مذهبلرى شو مسئله‌ده اتفاق ايتمشلر.

سادات مالكيه قاشنده يرتقچ قوشلرك، يرتقچ حيوانلرك؛ كرپى

Из фондов Российской национальной библиотеки

فاره، حیه کبی حشراتنك ایتلری حلالدر. یالکز دورت حیوانك: خنزیرك، فرسك، حمارك بغلك ایتلری حرامدر.

سادات مالکیه مذهبنه بن البته احترام کوزیله باقارم. لکن یوقاری‌ده نقل قیلنمش نصوص شرعیه، همده «ویحرم علیهم الخبائث» آیت کریمه‌سنك عمومی اوچ مذهبك نظرینی ترجیح ایدر. چونکه حشرات ده خبائث اولماسه، خبائث نه اولور؟

«عن ابن عمر انه قال: نهی النبی صلی الله علیه وسلم عن الجلالة والبانها.» رواه الجماعه.

جلاله: اوله‌کسه‌لری نجسلری اکل ایدر حیوانلره قوشلره اطلاق قیلنور.

سادات شافعیه سادات حنفیه سادات حنبلیه شو حدیثك ظاهریله عمل قیلوب، جلاله حیوانلری قوشلری تحریم ایتدیلر.

قوش، حیوان اصل‌ده جلاله اولمایوب، اوله‌کسه‌لری نجاستلری اکثریتله اکل ایدر ایسه، سادات حنفیه قاشنده اویله حیوانلرك ایتلری سوتلری موقت صورتله مکروه اولور. بر قاچ کون حبس قیلندقدن صوك پاکله‌نور.

ایتلری حرام حیوانات حقنده یوقاری‌ده نقل قیلنمش حدیثلر دقتله مطالعه قیلنور ایسه، انسانك طعامی خصوصلرنده شارع حکیمك ارشادلری معلوم اولور.

طعام انسانك وجودینه بوتون اخلاقنه البته تأثیر ایدر. طعام انسانك وجودچه اخلاقچه سلامتلگنه‌ده البته سبب اولا بیلور. طعام‌ده بولنور خاصیتلر تدریجی صورتله انسانك بدننه‌ده اخلاقنه‌ده سرایت ایدر.

بوکا کوره، انسانك ادبنه سعادتنه نسبتله انسان حقنده لائق دگل طبیعتلره مجبول حیوانلرك ایتلری شارع حکیمك عنایت تشریعیه‌سیله تحریم قیلنمش اولسه کرك.

طبیعتلری فساده مجبول حیوانات بر قاچ نوعدر:

١) سباع، یرتقچ حیوانلر. یرتقچ حیوانلرده یرتقچلق، قلب

قاتیلغی، مرحمتسزلك کبی بوزوق اخلاق واردر. انسانلری اویله بد اخلاقدن صاقلامق تدبیریله یرتقچ حیوانلرڭ ایتلری تحریم قیلنمش اولسه کرك.

٢) انسانلری اذا یه مجبول حیوانات: حیه کبی عقرب کبی، انسانلری چاغار. قارغه کبی میوه‌لره زراعته ضرر ویرور.

٣) قورقاقلق قاچقونلق ذلیللك طبیعتنه مجبول حیوانلر: چوقورلرده، اینلرده عمر ایدر فاره‌لر کبی حشرات کبی.

٤) اوله‌کسه‌لرله نجاستلرله عمر ایدر حیوانات.

٥) حماقته ذلته مجبول حیوان، حمار کبی.

عمومیتله شو حیوانلرڭ مزاجلری انسانڭ مزاجنه هر جهتله مخالف اولوب، ایتلرینی ییمك طب حکمیله‌ده ممنوعدر. انسانڭ بوتون بنیه‌سی، مزاجی غذا دندر. انسانڭ اخلاقی‌ده اکثریتله غذاسنه تربیه‌سنه تابع اولور. حیوانات‌ده بولنور اخلاق طبیعیه، قانون طبیعتڭ حکمیله، انسانلره البته انتقال ایدر.

شو حقیقتی، هم‌ده قران کریمڭ آیت کریمه‌لرینی، شارع حکیمڭ سنت نبویه‌لرینی اساس قیلوب، سادات شافعیه سادات حنبلیه سادات حنفیه ایتلری حلال حیواناتڭ نوعلرینی اوچ دورت عدده حصر ایتمشلر در.

یوقاری ده بیان قیلندی: قران کریم ده ایتلری حلال قیلنمش حیوانلر یالڭز انعام جنسیدر. انعام اوچدر: ١) ابل، ٢) بقر، ٣) غنم.

دورت آیاقلی اهلی حیوانلردن یالڭز شو اوچ نوع حلالدر. آتلرڭ حلاللگی قران کریمڭ آیت کریمه‌لریله ثابت دگل ایسه ده، سلفڭ عملیله قطعی حدیثلرڭ دلالتیله ثابت اولمشدر.

وحشی حیوانلر شو دورت نوعڭ برینه اسم ده وصف ده مشابه اولور ایسه، حلال اولور. ظبی حلالدر؛ وحشی بقر حلالدر، تەوه قوشی حلالدر. وحشی حمار ده حلالدر.

قوش ایتلرینڭ حلاللگی حقنده قران کریم ده صراحتله بر سوز یوقدر. درست، الواقعه سوره‌سنده، جنتلرڭ نعمتلرینی بیان صره‌سنده

«وفاكهة مما يتخيرون. ولحم طير مما يشتهون.» آيت كريمه‌لری واردر. قران كريم ده جنت نعمتلری دنيا نعمتلرينڭ نظيرلری اولمق اوزره ذكر قيلنور. بوڭا كوره، قوش ايتلرينڭ حلاللگی البته ثابت اولا بيلور.

قوش ايتلرينڭ حلاللگی قران كريمدن ينه ايكی طريقله استنباط قيلنه بيلور:

١) اسلاميتدن قبل ده، عصر رسالت ده ده، قوش ايتلری الڭ مقبول طعام ايدی. اگرده قوش ايتلری حرام اولسه ايدی، او قدر شائع او قدر مقبول اسكی عادت حقنده قران كريم البته سكوت ايتمز ايدی. ديمك بوتون انسانيتڭ اجماعی اولگی شريعتلرڭ حكمی قران كريمڭ رضاسيله توقيع قيلنمشدر. تشريعڭ الڭ قوتلی الڭ اساسلی طريقی شودر.

٢) انعامڭ ايتلری حلال قيلنمشدر. ايتلری انعامڭ ايتلرندن دها زياده پاك دها زياده لذتلی اولان قوشلرڭ حلاللگی بالاولويت ثابت اولور.

قوش ايتلرينڭ حلاللگی حقنده احاديث ده نصوص آزدر:

١) «عن ابی موسی الاشعری قال: رأيت النبی يأكل لحم دجاج.» متفق عليه.

٢) «عن ابن عباس قال: نهی النبی صلی الله عليه وسلم عن كل ذی ناب من السباع، وكل ذی مخلب من الطيور.» رواه الجماعه.

قوشلری ذكر ايدر ايكن، يالگز طرناقلی قوشلری تحريم ايتمك — طاووق، قاز، اورده‌ك كبی قوشلرڭ حلاللكلر[illegible]ساندر. يوقسه، حديثڭ فائده‌سی قالماز ايدی.

٣) «ما من انسان يقتل عصفورا فما فوقها بغير حقها الا سأله الله عنها يوم القيامة. قيل: وما حقها؟ قال: ان تذبحها فتأكلها. ولا تقطع رأسها، فترمی بها.» رواه الدارقطنی عن ابن عمرو.

شو حديث، اشاره‌سيله، عموميتله بوتون قوشلرڭ حلاللگنه دليل اولا بيلور. چونكه طعام قيلمق قصديله ذبحڭ جوازی تصريح قيلنمشدر.

سادات مالكيه قاشنده قوشلرڭ بوتون نوعلری، اهليلری ده وحشيلری ده يرتقچلری ده جلاله‌لری ده حلالدر.

بورایه قدر هوا حیوانلرینی بیان ایتدك. صو حیوانلرینك حلاللگی مسئلەسنده مذهب امامـلری اختلاف ایتمش: سادات شافعیه، حنبلیه، مالکیه نظرنده صو حیوانلرینك همەسی، حتی صو انسانیده صو خنزیریده، میتەسی ده حلالدر.

قران کریمك آیت کریمەلری شو اوچ مذهبك درستلگنه دلالت ایدر:

١) «احل لکم صید البحر وطعامه متاعا لکم وللسیارة.» (المائده — ٩٦).

شو آیت کریمەده صید سوزیده مطلقدر، طعام سوزی ده مطلقدر. اصحاب کرامك تفسیرینه کوره، «صید البحر» بحردن آولانمش حیوان اولوب «طعامه» بحر ده ئولمش حیواندر. شو آیتك عمومنه صو حیوانلرینك همەسی البته داخلدر.

٢) «وهو الذی سخر البحر لتأکلوا منه لحما طریا.» (النحل — ١٤)

٣) وما یستوی البحران. هذا عذب فرات سائغ شرابه، وهذا ملح اجاج. ومن کل تأکلون لحما طریا.» (الملائکة — ١٢)

شو آیت کریمەلرده لحم مطلق ذکر قیلنمشدر. حلاللگی یالگز سمك نوعنه تخصیص ایده بیلەجك بر قرینه قران کریمده یوقدر.

صو حیوانلری حقنده احادیثك عبارەلریده مطلقدر:

١) عن ابی هریرة ان النبی صلی الله علیه وسلم قال فی البحر هو الطهور ماؤه والحل میتته.» رواه الجماعه.

شو حدیثده بحرك میتەسی ده مطلق ذکر قیلنمشدر. هر میتەسی حلال اولور ایسه، هر حیوانی البته بالاولویت حلال اولور.

٢) امام دارقطنی سنن ده صحابی جابردن روایت ایتمش «ما من دابة فی البحر الا قد ذکاها الله لبنی آدم.»

بوتون صو حیوانلرینك حلاللگی شو حدیثده صراحتله بیان قیلنمشدر. سادات حنفیه قاشنده صو حیوانلرینك همەسی البته حرامدر، یالگز سمك جنسی حلالدر.

بالق نوعندن باشقەلری خبیث ایمش. «ویحرم علیهم الخبائث» آیت کریمەسنك عمومنه صو حیوانلرینك همەسیده داخل ایمش.

البته شو استدلال بوراده قوتلی دگلدر . صو حیوانلرینڭ همەسی خبیثدر دیمك یالگز بر دعوی در .

صو حیوانلری حقنده سادات حنفیه نظرینی اثبات ایده بیلور بر حدیث کتب احادیث‌ده روایت قیلنمشدر :

«وعن ابن عمر: ان النبی صلی الله علیه وسلم قال احلت لنا میتتان ودمان . اما المیتتان فالجراد والحوت . واما الدمان فالطحال والکبد .» رواه احمد وابن ماجه . وفیه ضعف .

شو حدیث «افادات الکرام» نڭ ۹ نچی صحیفەسنده ، ۱۱ نچی حدیث اولمق اوزره شرح قیلنمشدر .

بحرنڭ حلال میتەسی شو حدیث‌ده تفسیر قیلنور ایکن ، یالگز حوت ذکر قیلنمش . اگر ده صو حیوانلری آراسنده بالقدن باشقەلری‌ده حلال اولسه ایدی ، حلال میته یالگز بالق نوعنه تخصیص قیلنماز ایدی .

بالق میتەسی صو اوزرنده یوزەر قدر اسکی اولور ایسه ، سادات حنفیه نظرنده حرامدر . چونکه قران کریم‌ده «طریلك» قیدی واردر . صحابی جابر حضرتلرندن امام احمد امام ابو داود روایت ایتمش :

«ان النبی قال ما القی البحر او جزر عنه فکلوه . وما مات فیه وطفا فلا تأکلوه»

شو حدیثڭ عبارەسنه کوره ، طافی حرامدر . حراملق البته دها زیاده معقولدر . چونکه خستەلك سببیله اولمش اولمق ، همده چورومك سببیله زهرلنمش اولمق ، غذالکدن تمامیله چیقمق احتماللری غالبدر .

صو حیوانلرینڭ هر برینی حلال دیمك نظر شریعت‌ده جائز اولا بیلور . لکن مرض حسبیله ئولمش میتەلری ، چورومش هم زهرلنمش ایتلری حلال دیمك شریعتڭ اساسنه مخالفدر . ضرری محتمل شیلری تحریم ایتمك شریعتڭ الڭ معتبر اساسیدر . تحریم‌ده باشقه هیچ بر اساس یوقدر . خمر ــ محقق ضررلری جهتیله ؛ میته ، دم ــ محتمل ضررلری جهتیله تحریم قیلنمشدر .

Из фондов Российской Национальной библиотеки

طافی میته‌لری استثنا ایتدکدن صوڭ، صو حیوانلری حقنده مالکیلرڭ شافعیلرڭ حنبلیلرڭ مذهبلرینی ترجیح ایتمك قران کریمڭ آیت کریمه‌لرینه دها زیاده مناسبدر.

«هو الذی سخر البحر لتأکلوا منه لحما طریا.» کبی آیت کریمه‌لرڭ حکمیله، بوتون بحار انسانلرڭ استفاده‌سنه تسخیر قیلنمش ایسه، استفاده‌یی صو حیوانلرینڭ یالگز بر نوعنه حصر ایتمك نیچون؟

بحرڭ صیدلری حقنده «احل لکم صید البحر وطعامه» کبی عمومیت صیغه‌لری اینمش ایکن، صیدلرڭ یالگز برینه حلاللگی قصر ایتمك نه دن؟

درست، قران کریم‌ده صو حیوانلرندن یالگز حوت نوعی ذکر قیلنمشدر.

«وسلهم عن القریة التی کانت حاضرة البحر اذ یعدون فی السبت اذ تأتیهم حیتانهم یوم سبتهم شرعا ویوم لا یسبتون لا تأتیهم.» (الاعراف - ۱۶۳).

«واذ قال موسی لفتاه آتنا غداءنا لقد لقینا من سفرنا هذا نصبا. قال ارأیت اذ اوینا الی الصخرة فانی نسیت الحوت.» (الکهف-۶۲-۶۳).

لکن قصه‌لرده تصادف جهتیله خصوصیت -- عمومی صیغه‌لرله تشریعڭ عمومیتنه خلل ویره‌مز.

درست، صو حیوانلرینڭ ایتلرینڭ ضررینی سادات حنفیه عملی تجربه‌لرله اثبات ایده بیلسه‌لر ایدی، شو تقدیرده حلاللگی یالگز بالق نوعنه حصر ایده بیلورلر ایدی. لکن اش اگرده نصوص شرعیه قالور ایسه، نصوص عمومیتی اثبات ایدر. تخصیص فائده‌سنه نص یوقدر.

قران کریمڭ نصوص قطعیه‌سیله حلال قیلنمش طیباتی، معادنی، نباتاتی، حیواناتی بیان ایتدك. دورت مذهبی‌ده دلیللریله تفصیل ایتدك.

هوا حیوانلری حقنده حنفی حنبلی شافعی مذهبلرینی؛ صو حیوانلری حقنده مالکی حنبلی شافعی مذهبلرینی ترجیح ایده بیلدك. یعنی هوا حیوانلری حقنده مالکیلری، صو حیوانلری حقنده حنفیلری انتقاد ایتدك. واغیاره طالبلره فائده‌سی اولور امیدیله، قران کریم‌ده انسانك مائده‌سی خصوصارنده اینمش آیت کریمه‌لرك هر برینی شو کتاب‌ده بیان ایتمگی‌ده التزام ایتدك.

شریعت اسلامیه‌ده ضرری بولنور خبائثك هر بری قطعی صورت‌ده تحریم قیلنوب، حلاللك یالگز طیباته حصر قیلنمشدر دیمش ایدك. یالگز طیبات حلالدر. لکن طیباتك حلاللگی رسالتك یالگز صوك کونلرینه مخصوص بر حکم دگلدر، بلکه رسالتك اولگی دقیقه‌لرنده‌ده طیبات حلال ایدی. هم‌ده طیباتك حلاللگی اسلامیته مخصوص بر شریعت دگلدر، بلکه اولگی امتلرك هر برینه‌ده طیبات حلال ایدی.

«ولکل امة جعلنا منسکا لیذکروا اسم الله علی ما رزقهم من بهیمة الانعام.» (سورة الحج — ۳۴)

«ولکم فی الارض مستقر ومتاع الی حین.» (سورة البقره - ۳۶)

«یا ایها الناس کلوا مما فی‌الارض حلالا طیبا.» (سورة البقره - ۱۶۸)

«یا ایها الرسل کلوا من الطیبات واعملوا صالحا.» (المومنون — ۵۱)

«ولقد آتینا بنی اسرائیل الکتاب والحکم والنبوة ورزقناهم من الطیبات.» (سورة الجاثیه — ۱۶)

شویله اولور ایسه، یعنی طیبات امتلرك هر برینه هر وقت حلال اولمش ایسه، «الیوم احل لکم الطیبات» آیت کریمه‌سنده حلاللگی یالگز شو کونه یالگز اسلام امتنه حصرك معناسی نه اولور؟

بلاغت قاعده‌لرینك اقتضاسنه کوره، فعلك معموللرینی تقدیم حصری افاده ایدر. «الیوم احل» جمله‌سیله «احل الیوم» جمله سی آراسنده لسان عرب ده بیویوك فرق واردر. اولگی جمله حصری افاده ایدر. یعنی ایلك حلال دگل ایدی، یالگز شو کون حلال قیلندی معناسنده اولور. اما صوك جمله ده حصر یوقدر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

درست ، «الیوم اکملت لکم دینکم» آیت کریمه‌سنده ماضی‌یه نسبتله حصر جائزدر. دین ایلك کامل دگل ایدی. اسلامیت ظهوری کونلرنده اکمال قیلندی. بوڭا کوره اسلامیتڭ ظهوری کوننه حصر جائزدر.

درست «الان خفف الله عنکم وعلم ان فیکم ضعفا». آیت کریمه‌سنده استقباله نسبتله حصر جائزدر. چونکه تخفیف حاضرلك یوق ساعتلرینه‌گنه خاص قیلنه بیلور. اما طیباتڭ حلاللگی اسلامیت ظهورینه‌ده رسالتڭ صوڭ کونلرینه‌ده خاص دگل ایدی. اویله ایسه، حصرڭ معناسی نه در؟

بوتون همتلرینی قران کریمڭ بلاغتنه عربیتنه وقف ایتمش قاضی کبی کشاف کبی تفسیرلر بلاغتڭ شو مهم نکته‌سی حقنده، نه‌دندر، سکوت ایتمشلر. بویوك اهمیتی بولنور شو حصر حقنده تفسیرلرمزڭ هیچ برنده بر سوز یوقدر.

تقدیمڭ حصردن باشقه فائده‌لرینی اهل ادبڭ بیانلرندن ضبط ایتدکدن صوڭ، شو آیتڭ معجز نظمنه دقتله نظر ایتدم. حصر فائده‌سندن باشقه‌سی هیچ بری آیتڭ سیاقنه مقصدینه مناسب اولمادی. بوڭا کوره، حصرڭ وجهلرینی آرادم؛ عاقبت، کوردم:

طیبات امتلرڭ هر برینه هر وقت حلال ایدی، رسالتڭ صوڭ کونلرینه‌ده مخصوص دگل ایدی. لکن او حلاللك یا اباحه اصلیه یولیله، یاخود «عفو» طریقیله اولوب، تشریع قوتیله دگل ایدی. یعنی سماوی کتاب‌ده طیباتڭ حلاللگی خصوصنده فرمان الهی نازل اولمق حکمیله دگل ایدی.

قران کریم‌ده احکام اجتماعیه تفصیل قیلندی؛ حرام، حلال حقنده تفصیلاتیله خصوصی آیتلر ایندی؛ اسلامیت برکه‌سنده انسانیت دینی کمالنه ایرشدی. ایلك او بوتونلك او کمال یوق ایدی.

بوڭا کوره، رسالتڭ صوڭ کونلرنده، المائده سوره‌سنڭ ابتداسنده حصر آیت کریمه‌لری ایندی:

۱) الیوم اکملت لکم دینکم.» (المائده ـ ۳)

Из фондов Российской Национальной библиотеки

یعنی: یالگز اسلامیت ظهوری کونونده انسانیت دینی تکمیل قیلندی.

٢) «الیوم احل لکم الطیبات.» (المائده ـ ٥)

یعنی: طیبات سزه، فرمان الهی قوتیله، یالگز شوکون حلال قیلنوب، دینگزنڭ کمالنه ینه بر کمال یالگز شوکون زیاده قیلندی. درست، «عفو» طریقیله حلاللك اللهڭ بویوك مساعده‌سیدر. لکن فرمان الهی قوتیله طیباتڭ حلاللگی دها بویوك شرفدر، دها گوزل کمالدر.

«الیوم احل لکم الطیبات.» آیت کریمه‌سنده حصر ـ اشته شو جهتله اولا بیلور.

حیواناتڭ انعام جنسی، هم‌ده عمومیتله طیبات انسانلره حلال ایدی، حلالدر. حلال حیواناتڭ سوت کبی رکوب کبی بوتون منفعتلری‌ده البته حلالدر. لکن جاهلیت عربلری تـه‌وه‌لرڭ بعضلرینی بحیره، سائبه، حامی نامنلریله؛ قویونلرڭ بعضلرینی وصیله نامیله آیروب، او حیوانلرڭ بوتون منفعتلرینی اوزلرینه تحریم ایدرلر ایدی.

جاهلیتڭ شو عادتلرینی ابطال ایتمك اوزره، قران کریم‌ده المائده سوره‌سنده «ما جعل الله من بحیرة ولا سائبة ولا وصیله ولاحام. ولکن الذین کفروا یفترون علی الله الکذب. واکثرهم لا یعقلون» آیت کریمه‌سی اینمشدر. (١٠٣)

یعنی: حیواناتڭ منفعتلرینی تحریم ایتمك اولگی شریعتلرڭ هیچ برنده یوق ایدی. شریعتڭ نصوصلرنده یوق شیلری شارعڭ اوزینه اسناد ایتمك افترادر. حلال منفعتلری تحریم ایتمك عمومیتله حرامدر. «قد خسر الذین قتلوا اولادهم سفها بغیر علم. وحرموا ما رزقهم الله. افتراء علی الله قد ضلوا. وماکانوا مهتدین.» (الانعام ـ ١٤٠)

قران کریم‌ده الانعام سوره‌سنڭ (١٣٦ ـ ١٣٨ ـ ١٣٩) آیت کریمه‌لرنده جاهلیت عربلرینڭ دینی عادتلری، باطل دعوالری نقل قیلنمشدر.

او دینی عادتلری، باطل دعوالری ابطال یولنده قران کریمده ایکی آیت اینمش ایدی.

برینی نقل ایتدك؛ المائده سوره سنده «ما جعل الله من بحیره» آیت کریمه‌سیدر. حلال منفعتلری تعطیل ایتمك جنایتلرینك حراملغی حقنده اینمش ایدی.

دیگری الانعام سوره‌سنده

«قل لا اجد فی ما اوحی الی محرما علی طاعم یطعمه الا ان یکون میتة اودما مسفوحا او لحم خنزیر فانه رجس اوفسقا اهل لغیر الله به.» (۱٤٥) آیت کریمه‌سیدر.

یعنی: طیبات‌ده اصل – حلاللکدر. کتاب کریمده حراملغی بیان قیلنمامش طیباتك هر بری البته حلال اولور. قران کریمده حراملغی بیان قیلنمش یالگز دورت شی واردر. بونلره باشقه طیباتك همه‌سی البته حلال اولاجق.

شو آیت کریمه «وما لکم الا تأکلوا مما ذکر اسم الله علیه وقد فصل لکم ما حرم علیکم.» (الانعام – ۱۱۹) آیت کریمه‌سی کبی استقراء تامدر.

شو ایکی آیت کریمه‌ده ذکر قیلنمش برهان ایکی اساس اوزرینه بنا قیلنمشدر: ۱) طیباتك عمومیتله حلاللگی، ۲) قران کریمده تفصیل قیلنمش حراملره حرامك انحصاری. ایکی اساسك هر بری البته قطعیدر. عددی آز محرمات تیکشرلدکدن صوك، بر شی محرمات آراسنده بولنماسه، البته حلاللگی ثابت اولور.

«قل لا اجد فی ما اوحی الی محرما علی طاعم یطعمه الا» آیت کریمه‌سنده‌گی حصر همان باقیدر، هیچ بر حدیثله‌ده هیچ بر آیتله‌ده منسوخ اولمامشدر. برهان همان برهان اولمق اوزره باقیدر. صوك اینمش تحریمات، اگرده وار ایسه، شو آیتك بر سوزینه بر حرفنه منافی دگلدر. درست، احکام زمان زمان نازل اولور ایدی. حراملغی اولگی آیت کریمه‌لرده بیان قیلنمامش شیلرك بعضلرینی صوك کونلرك برنده تحریم ایتمك البته ممکن ایدی. آیتك نزولندن بر از وقت صوك بعض شیلر تحریم قیلنور ایسه، آیتك برهانلگی باطل اولماز، آیتك حکمی‌ده منسوخ اولماز.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

اگرده آیت کریمه‌ده حلاللگی دعوی قیلنوب حراملغی انکار قیلنمش شیلرك، عاقبت، حراملغی نازل اولسه ایدی، یا خود حلاللگی انکار قیلنسه ایدی، آیتك حکمی البته باطل اولور ایدی. لکن بویله بر شی اولمامش. بلکه «قل لا اجد» آیت کریمه‌سنك نزولندن صوڭ یاکی بر تحریمك حدوثی‌ده معلوم دگلدر. درست، حدیثلرك بیاننه کوره، اهلی حمارلر خیبر کوننده تحریم قیلنمش. لکن حراملغی خیبر کونلرنده بیان قیلنمش دیمك معناسنده اولسه کرك. چونکه «فانها رجس» جمله‌سیله تعلیل قیلنمشدر؛ حمار ایتی صالنمش انالری یودرتمق فرمانی‌ده بوڭا دلالت ایدر. اگرده اهلی حمار ایلك حلال اولمش اولسه ایدی، رجس اولماز ایدی، انالری یایقامق‌ده لازم اولماز ایدی. دیمك: اهلی حمار هر وقت حرام اولمش؛ خیبر کونلرنده بر مناسبتله حراملغی بیان قیلنمش. حراملق اسکیدر، لکن بیان یاڭیدر.

عهد رسالتده بویله شیلر کثرتله بولنمشدر. یرتقچ حیوانلری، طرناقلی قوشلری تحریم ایتمك‌ده شو جمله‌دندر. حراملق اسکی ایسه‌ده، بیان یاڭیدر.

«قل لا اجد فی ما اوحی الی محرما علی طاعم یطعمه الا» آیت کریمه سنده تفسیرلر طرفندن اهمال قیلنمش بر جمله واردر: «علی طاعم یطعمه» جمله سی.

بلاغتلی کلامده هیچ بر حرف لغو اولماز، عبث اولماز. هر بر سوزك مهم بر معناسی بویوك اهمیتی البته بولنور. قران کریم کبی معجز کلام ده هر سوزك بویوك اهمیتی بولنمق البته لازمدر.

«محرما علیکم» دیمك کافی ایدی، نیچون «علی طاعم» سوزی اختیار قیلنمش؟ نیچون «یطعمه» صفتی ده زیاده قیلنمش؟

کلمه‌لرك لغتلرینی، اعرابلرینی، قراءتلرینی بویوك اهتمامله بیان ایدر رازیلر، قاضیلر بویله خصوصلرده علی العاده سکوت ایدرلر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

بنم فکرمه کوره ، « علی طاعم » سوزینڭ ده ، « يطعمه » جمله سیله توصیفڭ ده غایت مهم بر نیچه فائده‌لری واردر :

١) علی طاعم سوزیله حرمتڭ جهتی تعیین قیلنمش اولور . یعنی : میته کبی قان کبی حراملرڭ یالگز اکلی حرامدر . باشقه منفعتلری بولنور ایسه انتفاع البته حلال اولور . شو قید برکه‌سنده « انما حرم علیکم المیته » کبی آیت کریمه‌لرڭ‌ده معنالری تعیین قیلنه بیلسه‌کرك .

شو فائده ، اقتصاد نقطه‌سندن نظر ایدر ایسه‌ك ، غایت بویوك فائده‌در . بزم فقیهلر اکلی حرام شیلرڭ منفعتلریله انتفاعی ده تحریم ایتمشلر . « علی طاعم » سوزینڭ بیاننه کوره ، اکلی حرام شیلرڭ منفعتلریله انتفاع حلال اولور . میته حرامدر ، میته‌یی ییمك ممنوعدر . لکن جلدی ، ایتی ، بلکه همه اجزاسی مالدر . صاتمق ، آلمق جائزدر ، منفعتلرندن انتفاع حلالدر .

٢) علی طاعم سوزیله حرمتڭ جهتی بیان قیلندی . لکن حصرڭ دائره‌سی بیان قیلنمش اولمادی . « يطعمه » جمله‌سیله حصرڭ دائره‌سی‌ده تحدید قیلنمش اولور . یعنی : علی العاده اکل قیلنور طعاملر آراسنده یالگز شو دورت شی حرامدر . « علی العاده طعام اولمق » دائره‌سندن خارج شیلر حصرڭ دائره‌سندن ده خارجدر . بوڭا کوره ، نجاسات ، خبائث ، سباع ، یرتقچ قوشلر ، حشرات حصرڭ دائره‌سنه داخل اولماز ؛ آیت کریمه ده صانالمش دورتدن خارج اولمق حسبیله ، حلاللکلری‌ده لازم اولماز .

بزم بیانمزه کوره ، « قل لا اجد فی ما اوحی الی محرما علی طاعم يطعمه الا » آیت کریمه‌سی منسوخ دگلدر ، مخصوص دگلدر . آیت کریمه‌دن مستفاد حصر ثابتدر . همان باقیدر . نجاساتڭ ، خبائثڭ ، حشراتڭ ، سباعڭ ، یرتقچ قوشلرڭ حراملغی حصرڭ ثبوتنده بقاسنده مخالف دگلدر . شو حصرڭ عینی مدینه‌ده اینمش البقره سوره‌سنده‌ده (١٧٣) ، مکه‌ده اینمش النحل سوره‌سنده‌ده (١١٥) واردر . دیمك حراملغی شو دورته حصر ایتمك رسالت عصرینڭ ابتداسندن اخیرینه قدر دوام ایتمشدر . خمرڭ ، خبائثڭ حراملغی‌ده بوتون عصر رسالت‌ده دوام ایتمش .

Из фондов Российской национальной библиотеки

خمرڭ خبائثڭ حرمتی حقنده متعدد آیت کریمه‌لر هم مکه‌ده هم مدینه‌ده اینمش. نجاساتڭ حرمتی رسالتڭ تام ابتداسنده بر ضرورت دینیه کبی اولمش. «وثیابك فطهر. والرجز فاهجر». مکه‌ده اینمش الانعام سوره‌سنده «قل لا اجد» آیت کریمه‌سنده خنزیرڭ حراملغی «فانه رجس» جمله‌سیله تعلیل قیلنوب، نجاسات‌ده حرمتڭ ضروریلگی معلوم اولمشدر. هر برنجس حرام اولماسه ایدی، تعلیل درست اولماز ایدی. رسالت عصرنده حرمتڭ دائره‌سی کیڭ ایدی. مکه‌ده بر نیچه دفعه اینمش حصر آیت کریمه‌لری مدینه‌ده‌ده تکرار ایندی. بوراده تعارض، تناقض کبی بر شی یوق ایدی. بولنمق‌ده ممکن دگل ایدی.

لکن شارع حکیمڭ اوزینه‌ده، لسان بیلور بلیغ عربلره‌ده ظاهر اولمامش تعارضلری بعض فقیهلر، نره‌دندر، کوردیلر. کوردیلرده، حصر آیت کریمه‌لرینی یا نسخ ایتدیلر؛ یا تخصیص ایتدیلر. بعضلری دورتدن باشقه شیلرڭ حلاللگنه‌ده حصر آیت کریمه‌لریله استدلال ایتدیلر. فقیهلرڭ او حرکتلری اصابت دگل ایدی.

بلیغ کلامڭ افاده‌سیله استدلال ایدر ایکن؛ بیانڭ ادبلرینه، قائلڭ قصدینه، قصدڭ دائره‌سینه، مقامڭ اقتضاسنه، استعمالڭ وجوهنه اعتبار ایتمك لازمدر. یوقسه، کلمه‌لرڭ یالگز اوز باشلرینه یالگز ظاهری دلالتلرینی اعتبار قیلوب، آلدانور ایسه‌ك، استدلال هیچ بر وقت درست اولماز؛ قائلڭ کلامی‌ده اکثریتله خطا اولور.

مثلا: الاحقاف سوره‌سنده عاد قومی حقنده «ریح فیها عذاب الیم. تدمر کل شیء بامر ربها» کبی؛ «فاصبحوا لا یری الا مساکنهم کبی؛ ـ النمل سوره‌سنده «واذا وقع القول علیهم اخرجنا لهم دابة من الارض تکلمهم ان الناس کانوا بایاتنا لا یوقنون.» کبی؛ سبا ملکه‌سی حقنده «واوتیت من کل شیء» کبی؛ الاعراف سوره‌سنده تورات حقنده «وکتبناله فی الالواح من کل شیء» کبی کلیتی عمومیتی افاده ایدر آیت کریمه‌لرڭ هیچ بری درست اولماق لازم اولور. چونکه شو آیت کریمه‌لرده قصد دائره‌سیله عمومیت صیغه‌لرینڭ اوز باشلرینه دلالت دائره‌لری غایت فاحش صورت‌ده متفاوتدر. قصدڭ

Из фондов Российской национальной библиотеки

دائره‌سی ـ دلالتنڭ میلیاردن برینه‌ده معادل دگلدر. «کل شیء» صیغه‌سی بوتون موجوداتی شاملدر. سبامله‌سنڭ ملکی ایسه، «کل شیء» صیغه‌سنڭ احاطه‌سنه نسبتله بوتون معناسیله صفردر.

کلامده کلمه‌لرڭ اوز باشلرینه دلالتلرینی اساس ایتمك خطادر، فاسددر. شو فاسد اساسی اعتبار ایتدکدن صوڭ، تخصیص طریقلریله کلامی اصلاح ایتمك حیله‌سی‌ده فاسد اساس اوزرینه یاڭی بر فساد بنا ایتمك کبیدر. چونکه «واوتیت من کل شیء» کبی کلامده غیر متناهی کثرتی ذکر قیلوب‌ده، صفر کبی بر قلتی اراده ایتمك عاقلڭ شأننه هیچ بر صورتله مناسب اولماز، اویله کلامده بلاغتدن بر اثر بولنماز. «ان الناس کانوا بایاتنا لا یوقنون» کبی جمله‌لرده اللهڭ بویوك آیتلرینه ایمان ایتمش میلیارد میلیارد انسانلری اهمال ایتمك بلاغتڭده صدقڭده اقتضاسنه موافق اولماز.

تخصیص، اصولیونڭ بیاننه کوره، عموم صیغه‌لرندن قطعیتی‌ده سلب ایدر. تخصیص قیلنمش عموم صیغه‌لری دلیل اولا بیلمك شرفلرندن ده محروم قالور. اصولیونڭ «ما من عموم الا وقد خص منه البعض» سوزلرینی‌ده اعتبار ایدر ایسه‌ك، شریعت اسلامیه‌ده قطعی بر دلیل بولنماماق لازم اولور. شو محذورلرڭ هر بری کلمه‌لرڭ اوز باشلرینه دلالتلرینی کلامده اساس ایتمك خطیئه‌سندن ناشی اولوب، عاقبت التزام قیلنمش بویوك خطیئه‌در.

بنم بیانمه کوره قران کریمڭ عمولرنده تخصیص یوقدر. حتی قران کریمڭ «و اوتیت من کل شیء» کبی عمولری‌ده مخصوص دگلدر. کلامڭ احاطه‌سی ـ مقامنه کوره قائلڭ قصدینه تابعدر. کلامڭ دلالتی‌ده قائلڭ قصدینه تابعدر. قائلڭ قصدی سیاق کلامدن هر وقت معلوم اولور.

مثلا: جاهلیت عربلری یاخود انسانیت دنیاسی حلال شیلرڭ حلال منفعتلرڭ بعضلرینی تحریم ایتمش اولسه، شو تقدیرده قران کریمڭ «یا ایها الذین آمنوا کلوا من طیبات ما رزقناکم واشکروا لله ان کنتم ایاه تعبدون. انما حرم علیکم المیتة والدم ولحم الخنزیر وما اهل به لغیر الله.» (سورة البقره ـ ١٧٢)

Из фондов Российской национальной библиотеки

« فکلوا مما رزقکم الله حلالا طیبا. واشکروا نعمت الله ان کنتم ایاه تعبدون. انما حرم علیکم المیتة والدم ولحم الخنزیر وما اهل لغیر الله به.» (سورة النحل - ١١٤)

« قل لا اجد فی ما اوحی الی محرما علی طاعم یطعمه الا ان یکون میتة او دما مسفوحا او لحم خنزیر فانه رجس او فسقا اهل لغیر الله به.» (الانعام-١٤٥) آیت کریمه‌لرنده حرام شیلری یالکز شو دورت عدده حصر ایتمك بوتون طیباتك حلاللگنه هم ده طیباتی تحریمك بطلاننه انسانلری ارشاد سیاقنده اولور. یعنی «بوتون طیبات حلالدر؛ یالکز شو دورت حرامدر» معناسنده اولور. اگرده شو آیت کریمه‌لرده‌گی حصر «بوتون خبائث حلالدر. یالکز شو دورت حرامدر» معناسنده قیلنور ایسه، آیت کریمه‌لرده افاده قالماز، انتظام قالماز؛ «کلوا من طیبات ما رزقناکم.» «فکلوا مما رزقکم الله حلالا طیبا» جمله‌لرینه نسبتله حصرك هیچ بر مناسبتی بولنماز. «حرام یالکز دورتدر؛ بوتون خبائث، نجاسات، زهرلر حلالدر» دیمك-شارع حکیمك حکمتنه، انسانیتك صحتنه نظافتنه‌ده هیچ بر صورتله موافق اولماز. قران کریمك «ویحرم علیهم الخبائث.» - «ولا تتبدلوا الخبیث بالطیب.» - «ما کان الله لیذر المومنین علی ما انتم علیه حتی یمیز الخبیث من الطیب.» کبی آیت کریمه‌لرینه‌ده هر جهتله مخالف اولور.

اك بویوك اهل علمك قلمیله یازلمش همه تفسیرلری، بوتون مذهبلرك نظرلرینه تمامیله آشنا فقیهلرك محدثلرك همتیله تألیف قیلنمش کتب فقهیه‌لری انسان دقتله مطالعه ایدر ایسه، حصر آیت کریمه‌لری حقنده شو اوفاق کتابك بر قاچ صحیفه‌لرنده یازلمش بیانك قیمتی بر آز تقدیر قیلنه بیلسه کرك. اوقوچیلرك دقتلرینی التفاتلرینی جلب ایتمك امیدیله شو اوچ دورت سطری یازدم.

قران کریمده حرام طعاملری بیانك هر دفعه‌سنده اضطرار حکملری‌ده بیان قیلنمشدر:

Из фондов Российской национальной библиотеки

١) انما حرم عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما اهل به لغير الله. فمن اضطر غير باغ ولا عاد فلا اثم عليه. ان الله غفور رحيم. (سورة البقره)

٢) فمن اضطر فى مخمصة غير متجانف لاثم فان الله غفور رحيم. (سورة المائدة)

٣) وما لكم الا تأكلوا مما ذكر اسم الله عليه وقد فصل لكم ما حرم عليكم الا ما اضطررتم اليه. (سورة الانعام.)

٤) قل لا اجد فى ما اوحى الى محرما على طاعم يطعمه الا ان يكون ميتة او دما مسفوحا او لحم خنزير فانه رجس او فسقا اهل لغير الله به. فمن اضطر غير باغ ولا عاد فان ربك غفور رحيم. (سورةالانعام)

٥) انما حرم عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما اهل لغير الله به. فمن اضطر غير باغ ولا عاد فان الله غفور رحيم. (سورة النحل)

شو بش آيت كريمه‌ده حرام طعاملرى بيان صوڭنده هر دفعه اضطرار حادثه‌سى‌ده، اضطرارڭ حكمى‌ده بيان قيلنمشدر.

اضطرار: حلال طعام حلال شراب يوق ساعتلرده آچلقدن تشنه‌لكدن؛ ياخود غلبه‌سى نفوذى معلوم قوتڭ اكراهندن عبارتدر. اضطرار ساعتلرنده، ضرورت دقيقه‌لرنده حرمت قالماز؛ حرامڭ حراملغى زائل اولور. «قواعد فقهيه» ده ٢١-٢٢ قاعده‌لرده شو مسئله ايضاح قيلندى. فقيهلر شو قاعده‌يى «ضرورت حرام شيلرى مباح ايدر.» عباره‌سيله تعبير ايتمشلر ايسه‌ده. بن، قواعد فقهيه‌ده «ضرورت ساعتلرنده حرمت قالماز» تعبيرينى اختيار ايتدم.

فقيهلرڭ عباره سنده ضرورت ساعتلرنده حرمتڭ بقاسى متبادر اولوب، حرمتڭ زوالنه دلالت ايده بيلور بر تعبير يوقدر. لكن ضرورت ساعتلرنده مباحلق يعنى شارعڭ مساعده‌سى نه قدر اهميتلى ايسه، حرمتڭ عدم بقاسى ده او قدر مهمدر.

ضرورت ساعتلرنده حرمت البته زائل اولور. چونكه ٣ نچى آيت كريمه ده «وقد فصل لكم ما حرم عليكم الا ما اضطررتم اليه» جمله‌سنده‌استثنا تفصيلدن استثنا دگل، بلكه تحريمدن‌استثنادر. تفصيلدن

Из фондов Российской национальной библиотеки

استثنا، بیان یوقلق معناسنده اولوب، افادهسز اولور. استثنا تحریمدن استثنا اولور ایسه، آیت کریمه اضطرار ساعتلرنده حرمتڭ زوالنه دلالت ایدر.

حرمتڭ زوالی شارعڭ حکمتنه ده دها زیاده مناسبدر. آیت کریمهلرڭ «غفور رحیم» فاصلهلریده حرمتڭ زوالنه دلالت ایدر. زیرا حاجت قدرینی اباحهده اصل رحمت وار ایسه، رحمتڭ کمالی حرمتڭ زوالیله اولور. بوراده مغفرت حاجت قدر اکلڭ گناهلرینی عفو ایتمك معناسنده اولاماز؛ چونکه گناه یوقلق «فلا اثم علیه» جملهسیله اعلان قیلنمشدر. بلکه آچلق ساعتلرنده حاجتدن زیاده اکلڭ علی العاده احتمالنه کوره، آیت کریمهده غفور صفتی مسامحه یولیله ذکر قیلنمش اولسه کرك.

اضطرار ساعتلرنده حرامڭ حرمتیله برابر مفسدهسیده زائل اولور. یعنی علی العاده اکل ایدر ایکن، حرام طعام انسانڭ بدننه ضرر ویره بیلور ایسهده، حرام طعاملری اضطرار ساعتلرنده حاجت قدر اکل ایتمك انسانڭ بدننه ضرر ویرمز. آچلق ساعتلرنده طبیعتده قوه دافعه زیاده اولور. حرام طعامده، بر مفسده بولنور ایسه، قوه دافعه او مفسدهیی دفع ایدر. بوڭا کوره اولسه کرك، اضطرار حکملرینی بیانڭ هر دفعهسنده مغفرت، رحمت صفتلری ذکر قیلنمشدر. گناهلری عفو ایتمك مغفرت اولور ایسه، مفسدهلری دفع ایتمك، ضررلرینی رفع ایتمك البته مغفرت اولور، البته رحمت اولور.

اضطرار حادثهسنڭ شو حکملرنده بوتون مذاهب فقهیه اتفاق ایتمش ایسهده، «فمن اضطر غیر باغ ولا عاد» آیت کریمهلرینڭ تفسیرنده مذاهب فقهیه اختلاف ایتمش.

مالکیلرڭ، شافعیلرڭ حنبلیلرڭ مذهبلرینه کوره، «غیر باغ ولا عاد» جملهسی آیت کریمهده مذکور فعلدن حال اولوب، اضطرارڭ قیدیدر. شرعی رخصتلره سبب قیلنمش اضطرار مطلق دگلدر، بلکه باغی اولمامق، معتدی اولمامق شروطیله مقیددر. باغی دگل، معتدی دگل بر انسان مضطر قالور ایسه، اضطرار شرعی رخصتلره سبب اولا بیلور. اما بر

Из фондов Российской национальной библиотеки

انسان قانوندن قاچمق معناسیله باغی اولور ایسه، یاخود دیگرلرك حقوقلرینه تعدی ایتمك معناسیله عادی اولور ایسه، شو تقدیرلرده اضطرار شرعی رخصتلرك هیچ برینه سبب اولاماز.

رخصت بویوك احساندر، گوزل نعمتدر. بغی کبی، عدوان کبی معصیتلری بویوك احسانلره گوزل نعمتلره سبب ایتمك شارع حکیمك حکمتنه مناسب دگلدر. بوڭا کوره، باغیلرك عادیلرك سفرلری‌ده اضطرارلری‌ده شرعی رخصتلرك هیچ برینه سبب اولاماز. باغی سفرده نمازی قصر ایده‌مز، افطار ایده‌مز؛ مضطر قالور ایسه، حرام طعاملری اكل ایده‌مز.

سفر معصیت اولور ایسه، یاخود مکروه بر غرض ایچون اولمق جهتیله مکروه اولور ایسه، یاخود معقول بر مقصد یوقلق جهتیله لهو اولور ایسه، اویله سفر شرعی رخصتلره سبب اولماز، احکام سقوطی حقنده عذر اولماز. اوچ مذهب شو مسئله‌ده اتفاق ایتمشدر.

اما حنفیلرك مذهبنه کوره، «غیر باغ ولا عاد» جمله‌سی آیت کریمه‌ده مذکور فعلدن حال اولمایوب، بلکه مقام قرینه‌سیله معلوم بر فعلدن حالدر. «فمن اضطر فاکل غیر باغ ولا عاد» کبی. شو تقدیرده اضطرار مطلقدر. باغیلرك عاصیلرك اضطرارلری‌ده آیت کریمه‌لرك اطلاقنه البته داخل اولور. حرمتی رفع حقنده «وقد فصل لکم ما حرم علیکم الا ما اضطررتم الیه» آیت کریمه‌سنده اضطرار مطلق ذکر قیلنمشدر. بوڭا کوره، شرعی رخصتلره اضطرار هر حالده سبب اولور، هر حالده عذر اولور.

«الا ما اضطررتم الیه» جمله‌سنده اطلاق ـ حنفیلرك نظرینی تأیید ایده بیلور. لکن آیت کریمه‌ده تقدیر کبی، حذف کبی حیله‌لره احتیاج حنفیلرك نظرینی براز جرح ایدر. چونکه تقدیرلره، خارجی اصلاحلره محتاج اولمامق بلاغتك رکنیدر.

شو ایکی نظر، یعنی اوچ مذهبك نظریله حنفیلرك نظری، اصول فقهك قاعده‌لرینه کوره، البته معتبردر. هر انسان هر برینی اختیار ایده بیلور. دلیللرینه رغبت ایدر فقیه ایکی نظرك برینی ترجیح ایده بیلور.

Из фондов Российской национальной библиотеки

حنفیلرڭ نظرینی ترجیح ایتمك ممكندر : ١) باغیلك ، دیه‌لم ، عصیاندر . عصیان عصیانی ایجاب ایده‌مز . باغیلكده انسان مضطر قالور ایسه ، جان صاقلامق فریضه‌سیله البته حرام طعاملری‌ده اكل ایده بیلور . یوقسه ، انسان اوزینی اوزی تلف ایتمش اولور ایدی . ٢) هلاك سببلرینی اوزندن دفع ایتمك هر حالده واجبدر . باغی ایكن ، عاصی ایكن انسانڭ اوزرینه مثلا یا آرسلان یا دشمن هجوم ایدر ایسه ، مدافعه البته واجب اولور . آچلق صوسزلق بلیه‌سی‌ده شویله‌در . باغی ایكن آچ قالور ایسه، اكل البته واجب اولور . ٣) باغی عاصی آدم آچ اولوب مضطر قالدقده ، بر انسان طعام ویرور ایسه ، قبول ایتمك جائز بلكه واجب اولور . انسانله انسانڭ معامله سی شویله اولور ایسه ، باغی ایكن عاصی ایكن آچ قالمش انسانلره شارعڭ مساعده‌سی دها بویوك اولمق لازمدر . آچلقده مضطر قالمش انسانلرڭ هر برینه هر حالده شارع كریم حرام طعاملرڭ هر برینی البته مباح ایدر . باغیلكڭ شارعڭ مساعده‌سنه مانع اولاماز .

اوچ مذهبڭ نظرینی‌ده ترجیح ایتمك ممكندر : ١) آچ قالمش مضطر انسانلره مساعده هر حالده البته مشروعدر . لكن آچ قالمش باغیلره مساعده ایكی طریقله اولور . بری حرام طعاملری حلال ایتمك طریقیله ؛ دیگری اطاعت دائره‌لرینه دعوت ایدوب ، حلال طعاملری بذل ایتمك طریقیله . شارعڭ حكمتنه ، دولتڭ مصلحتنه شو صوڭ طریق دها زیاده مناسبدر . چونكه اولگی طریقله مساعده باغیلگی اقرار كبی بر شی اولور . شارعڭ حكمتنه مناسب اولماز . ٢) انسان میته كبی حرام طعاملردن البته نفرت ایدر . آچلق اقتضاسیله حاجت قدرینی اكل ایده بیلور ایسه‌ده ، حاجتدن زیاده البته اكل ایتمز ، یاخود اكل ایده‌مز . بوڭا كوره ، «فاكل غیر باغ ولا عاد» جمله‌سی افاده‌سز قالور . زیرا میته كبی شیلری آكلده تعدی ایتمك علی العاده ممكن دگلدر . یعنی « غیر باغ ولا عاد » قیدی حنفیلرڭ رأینه كوره ، فائده‌سز اولور .

٣) نظم قران كریم ده «غیر باغ ولا عاد» جمله سی مذكور

Из фондов Российской национальной библиотеки

فعلدن حالدر. نحو قاعده‌لرینه كوره، حال ایله عاملك اجتماعی البته شرطدر. اگرده «غیر باغ ولا عاد» اكل جهتنه صرف قیلنور ایسه، اجتماع شرطی فائت اولور. چونكه حاجت قدر اكل ایتدكدن صوك انسان‌ده اضطرار قالماز. حال ـ عاملی ابطال ایتمش اولور. یعنی نحوك مهم قاعده‌سنه حنفیلرك نظری مخالفدر.

٤) یوقاری‌ده نقل قیلنمش ایكنچی آیت كریمه ده، «فمن اضطر فی مخمصة غیر متجانف لاثم فان الله غفور رحیم» آیت كریمه‌سنده گناهلرك هیچ برینه میلك یوقلغی شرط قیلنمشدر. بوڭا كوره، باغیلرك عاصیلرك اضطرارلری عذر اولاماز. یوقسه، قران كریمك» غیر متجانف لاثم كبی جمله‌سی اهمال قیلنمق لازم اولور ایدی.

اضطرار حادثه‌سنده فقه مذهبلرینی، دلیللریله برابر، بوراده نقل ایتدك. هر بر مسئله‌ده فقه نظرلرینی انسان البته حریتله محاكمه ایده بیلور. مذهب اختلافلری عمل‌ده حیرت ایچون اولمایوب، بلكه فكرلرده حریت، حیات‌ده كیڭلك ایچون اولور ایسه، گوزل اولور، مطلوب اولور. استفاده ایده بیلور ایسه‌ك، مذهب اختلافلری البته رحمتدر.

عالم اسلامیت‌ده علوم اسلامیه‌یی احیا ایتمك مطلوب ایسه، مدون مذهبلرك هر برینی دینی مدرسه‌لرده تدریس ایتمك البته لازمدر. مدنیت دنیاسنك علم حقوقلری علوم اجتماعیه‌لری آراسنده اسلامیت شریعتنه بر قیمت مطلقه ویردرمك ایچون ده بوتون فقه مذهبلرینی تمامیله احاطه ایتمك، ضبط ایتمك بزه البته لازمدر.

عالم اسلامیت فقیهلری شو حقیقتی آڭلاسه‌لر، شو ضرورتی قبول ایتسه‌لر، یارار ایدی. فقهك اولگی مذهبلرندن، غربك علم حقوقلرندن علوم اجتماعیه‌لرندن غفلت ایدر ایسه‌ك؛ یاخود بوتون همتمزی غربك حقوقلرینه علوم اجتماعیه‌لرینه حصر ایدر ایسه‌ك، شریعت اسلامیه بزم المزدن البته ضائع اولور.

انكارم یوق، عالم اسلامیت‌ده اصلاحات ضروردر؛ لكن اصلاحاتك الك مهم اساسلرینی ماضی‌ده آرامق لازم اولور. سلف‌دن بزه میراث قالمش بوتون خزینه‌لری آرامق بولمق اصلاحاتك الك اولگی اساسیدر.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

Татар.
4-1040

ایکی روبل.

Из фондов Российской национальной библиотеки

1-1453931

مؤلف ادارەسی:

Петроградъ, Клинскій, 17, кв. 21.

М. Бигѣеву.